

NEKE RELACIJE PONAŠANJA U USTANOV I POSTINSTITUCIONALNOG PONAŠANJA MALOLJETNIH POČINITELJA KAZNENIH DJELA

DANKO BAKIĆ

Primljeno: lipanj 2001.

Prihvaćeno: studeni 2001.

UDK: 376.5

U radu se analiziraju relacije između ponašanja koje maloljetni počinitelji iskazuju u ustanovi tijekom institucionalnog tretmana i postinstitucionalnog ponašanja. Rezultati diskriminativne analize ukazuju kako se povoljnije ponašanje u ustanovi veže s povoljnijim ponašanjem u postinstitucionalnom razdoblju. Razmotrene su i neke implikacije ovakvog rezultata za sociopedagošku i penološku praksu. Ukazano je kako se na temelju ovih rezultata ne može točno utvrditi kakva je prava priroda odnosa između primijenjenog tretmana i ponašanja u ustanovi s jedne, te postinstitucionalnog ponašanja s druge strane. Ipak je konstatirano kako pri razini saznanja koja imamo o ovom problemu vjerojatno ne bi bilo pogrešno tretmanom djelovati na usklađivanje ponašanja odgajanika sa zahtjevima ustanova koji se dijele na institucionalizacijske zahtjeve i resocijalizacijske zahtjeve u užem smislu. Pri tome valja poštivati sve deklaracije i konvencije koje se odnose na ovo područje djelovanja. **Ključne riječi:** maloljetnička delinkvencija, ponašanje u ustanovi, postinstitucionalno ponašanje

Uvod

Ukoliko se prihvati teza da je glavni cilj institucionalnog tretmana počinitelja kaznenih djela općenito, a osobito maloljetnih delinkvenata, utjecati na njih da u postinstitucionalnom razdoblju iskažu društveno prihvatljivo ponašanje, tada se postavlja pitanje u kakvoj je vezi takvo poželjno postinstitucionalno ponašanje s onim što se s odgajanicom događalo tijekom njegovog boravka u ustanovi. Naime, tijekom institucionalnog tretmana prema maloljetniku se provode određene aktivnosti ili tretmansi sadržaji za koje se pretpostavlja da bi trebali pozitivno utjecati na njegovu ponašanje. Utjecaji tih aktivnosti evaluiraju se kroz ponašanje kakvo maloljetnik iskazuje tijekom tog istog tretmana, dakle faktički za vrijeme njegovog boravka u ustanovi. Ukoliko je to ponašanje usklađeno s

normama ustanove o poželjnom ponašanju, tada se tretmanske aktivnosti koje uz takvo ponašanje koreliraju ponavljaju, a ukoliko nije, tada se modificiraju u skladu s režimom ustanove, pa i znanjima i afinitetima pojedinog stručnjaka koji radi s maloljetnikom. Glavni problem jest u tome što je, dok se institucionalni tretman provodi, njegov najvažniji rezultat, shvaćen u gore navedenom smislu, sasvim neizvjestan, s obzirom da se on pokazuje tek naknadno kada tretman završi i kada odgajnik napusti ustanovu i vrati se u normalne životne uvjete¹. Dakle, dok provodimo institucionalni tretman mi o njegovoj uspješnosti ili neuspješnosti zaključujemo sasvim posredno, na temelju pokazatelja o ponašanju odgajanika unutar ustanove, a to može biti prilično nepouzdan indikator. Naime, činjenica da se neki odga-

* Kontakt adresa: Mr.sc. Danko Bakić, Odgojni zavod Truropolje, J. Dobrile 22, 10410 Velika Gorica

¹ Zaseban je problem što najvažniji rezultat tretmana, tj. kvaliteta postinstitucionalnog ponašanja, najčešće ostaje nepoznat zainteresiranim stručnjacima i nakon povratka

odgajanika u normalne životne uvjete kada bi se nešto o njemu i moglo saznati. Razlog tome je što ne postoji sustavno praćenje bivših odgajanika nakon njihovog otpusta iz raznih ustanova.

janik ponaša uzorno dok je u ustanovi ne mora (ali može!) značiti da će se on nastaviti tako ponašati i nakon odlaska iz nje, odnosno da se tretmanskim postupcima kojima je eventualno takvo uzorno ponašanje postignuto postiču željene promjene i u postinstitucionalnom ponašanju i vice versa. Razlog tome je svakako u artificijelnim uvjetima koji u većoj ili manjoj mjeri nužno postoje u svakoj ustanovi koja se bavi ovom populacijom i koji mogu izmijeniti ponašanje subjekta kakvo bi iskazao u uobičajenim životnim okolnostima (problem prilagođenog ponašanja). Tako i Feldman (prema Zarevski, 1989) kaže kako se praktičari u ovom području prvenstveno bave ponašanjem unutar institucije, a rijetko onim ponašanjem koje je dovelo do lišavanja slobode. No, problem je u tome što nam je taj kriterij (ponašanje tijekom boravka u ustanovi) ujedno jedini i dostupan kao svojevrsan orijentir i korektiv ispravnosti našeg rada tijekom institucionalnog tretmana. Naime, najvažniji kriterij uspješnosti provedenog tretmana, postinstitucionalno ponašanje, može se sagledati (logično) tek pošto institucionalni tretman završi (premda se i to u praksi vrlo rijetko čini). Stoga smatramo da je za institucionalni tretman maloljetnih počinitelja kaznenih djela vrlo bitno pokušati rasvijetliti neke aspekte odnosa između ponašanja koje odgajanci iskazuju dok se nalaze u tretmanu tj. ustanovi i ponašanja koje nakon provedenog tretmana iskazuju u postinstitucionalnom razdoblju. Rasvijetljavanje ovog odnosa predstavljalo bi prvi korak u identifikaciji onih tretmanskih postupaka koji bi mogli biti učinkoviti u generiranju pozitivnog postinstitucionalnog ponašanja. Naime, ukoliko bi pojedini tretmanski postupak ili postupci primijenjeni na pojedinog odgajnika generirali određen tip ponašanja u ustanovi, a taj tip ponašanja u ustanovi bio bi povezan s pozitivnim postinstitucionalnim ponašanjem, tada bi se moglo pretpostaviti da ti tretmanski postupci utječu na maloljetnika na način da ga disponiraju za povoljno postinstitucionalno ponašanje.

O problemu odnosa između ponašanja tijekom institucionalnog tretmana i postinstitucionalnog ponašanja u literaturi se može naići na različita mišljenja. Tako npr. Bujanović-Pastuović i Bašić (1982), Žakman-Ban (1982), Monahan (1989), Bonta i Motiuk (1992) te Uzelac (1997)

pronalaze kako je prilagođeno ponašanje u ustanovi prediktor istog takvog ponašanja u postinstitucionalnom razdoblju, dok npr. Glaser (1970) i Brinc (1992) smatraju suprotno.

U ovom radu pokušat ćemo istražiti neke aspekte povezanosti između ponašanja odgajnika tijekom provođenja institucionalnog tretmana i ponašanja iskazanog u postinstitucionalnom razdoblju. Pri tome polazimo od pretpostavke kako će bolje ponašanje tijekom boravka u ustanovi biti praćeno istim takvim ponašanjem u postinstitucionalnom razdoblju i obratno.

Napominjemo da je ovaj rad dio doktorske disertacije »Evaluacija institucionalnog tretmana maloljetnih delinkvenata«.

Metode istraživanja

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika sačinjen je od bivših odgajnika tadašnjeg Zavoda za preodgoj maloljetnika Turopolje (sada Odgojni zavod Turopolje). Radi se o bivšim odgajnicima koji su iz Zavoda otpušteni u razdoblju od ožujka 1993. do ožujka 1998. Ovako sačinjen uzorak brojao je 185 ispitanika. Radi se o osobama muškog spola koje su u Zavod za preodgoj upućene zbog kaznenih djela koja su izvršili kao maloljetnici.

Uzorak varijabli

Kriterijska varijabla u ovom istraživanju bila je varijabla koju smo nazvali Prosječna kategorija (Prokat). U Zavodu za preodgoj se ponašanje odgajnika na kraju svakog mjeseca od strane Službe tretmana ocjenjuje tzv. mjesečnim poticajnim skupinama ili kategorijama »A«, »B« ili »C«, pri čemu je »A« najpovoljnija kategorija. Pri tome se u obzir uzimaju brojni kriteriji, od urednosti odgajnika i prostora u kojem obitava, njegovog odnosa prema drugim odgajnicima i službenom osoblju, ispunjavanja njegovih školskih i drugih obveza, do ponašanja tijekom korištenja pogodnosti izlaza. Da bi se za svakog ispitanika dobila njegova prosječna kategorija, kategoriji »A« je pridana numerička vrijednost 3, kategoriji »B« 2, a kategoriji »C« 1. Prosječna kategorija je zbroj numeričkih vrijednosti svih mjesečnih kategorija koje je pojedini odgajnik

dobijao tijekom boravka u Zavodu, podijeljena s brojem mjeseci koje je proveo u Zavodu. U tom smislu, ona predstavlja vrlo preciznu mjeru procjene Službe tretmana ponašanja pojedinog odgajanika tijekom tretmana. Dalje su ispitanici s obzirom na visinu njihove prosječne kategorije podijeljeni u tri subuzorka:

1. Prvi subuzorak činili su oni ispitanici čija je prosječna kategorija iznosila od 1 – 1,50 (N=25), dakle ispitanici čije je ponašanje u ustanovi od strane Službe tretmana procijenjeno vrlo lošim. To su ispitanici koji su često iskazivali najrazličitije forme teškog negativnog ponašanja; verbalne i fizičke sukobe s drugim odgajanicima, bjegove s izlaza i iz ustanove, konzumiranje sredstava ovisnosti, nekorektno odnošenje prema službenom osoblju, kriminalni recidivizam i sl.

2. Drugi subuzorak činili su ispitanici s prosječnom kategorijom od 1,51 – 2,50 (N=121), dakle oni ispitanici koji su u ustanovi prema procjeni Službe tretmana iskazali osrednje ponašanje. To su ispitanici u čijem ponašanju nije bilo krupnijih ekscesa, ali koji su povremeno činili manje povrede Kućnog reda ustanove u vidu neizvršavanja radnih ili drugih dužnosti, nedovoljno savjesnog odnosa prema školskim obvezama, povremenog kašnjenja s izlaza i sl., ili su se krupniji ekscesi javljali ali vrlo rijetko.

3. Treći subuzorak činili su oni ispitanici kojima je prosječna kategorija iznosila od 2,51 – 3,00 (N=39), dakle ispitanici čije je ponašanje u ustanovi Služba tretmana procijenila vrlo dobrim ili čak uzornim. To su ispitanici koji su se u svim segmentima ponašali vrlo dobro: ispunjavali su svoje školske i radne obveze, korektno se odnosili prema drugim odgajanicima i službenom osoblju, uredno se vraćali u Zavod s izlaza te na izlazima prema dostupnim informacijama bili dobrog ponašanja.

Skup varijabli prediktora bile su varijable koje su opisivale neke aspekte postinstitucionalnog ponašanja. Radilo se o slijedećim varijablama:

1. Duljina postinstitucionalnog razdoblja izražena brojem mjeseci (Duraz)
2. Gdje je ispitanik smješten nakon otpusta (Smjot)
3. Da li ispitanik skiće (Skiće)
4. Da li se ispitanik opija (Opija)

5. Da li sudjeluje u tučnjavama (Tučnj)
6. Da li su protiv njega podnošene prekršajne prijave (Prepr)
7. Da li se zapošljavao (Zapos)
8. Da li je nakon otpusta izvršio kaznena djela (Recid)
9. Da li je osuđivan (Osudi)
10. Da li je otišao odsluženje vojnog roka (Vojsk)
11. Kvaliteta odnosa u primarnoj sredini nakon otpusta (Opsno)
12. Da li konzumira marihuanu (Marih)
13. Da li konzumira «teškeč droge (Tešdr)
14. Da li je nakon otpusta koristio materijalne oblike pomoći Centra za socijalni rad (Matpo)
15. Da li je koristio nematerijalne oblike pomoći (Nemat)
16. Jesu li roditelji u tretmanu centra za socijalni rad (Rodtr)
17. Jesu li braća i sestre u tretmanu centra za socijalni rad (Bratr)

Upitnik postinstitucionalnog ponašanja sastavio je autor za potrebe ovog istraživanja.

Metode obrade informacija

Za utvrđivanje karakteristika povezanosti između ponašanja iskazanog tijekom boravka u ustanovi i postinstitucionalnog ponašanja upotrebljena je metoda diskriminativne analize. Ovom metodom utvrđuju se razlike između više unaprijed određenih skupina objekata opisanih s dvije ili više varijabli. Diskriminativnom analizom utvrđuje se razlikuju li se unaprijed određene skupine na promatranim varijablama i kakva je priroda tih razlika. Utvrđivanje razlika između skupina temelji se na formiranju diskriminativnih funkcija. Također se ovom metodom uspostavljaju pravila za svrstavanje novih entiteta u skupine na način da je vjerojatnost točnih klasifikacija maksimalna.

Način prikupljanja podataka

Podaci na temelju kojih je izračunata kriterijska varijabla Prosječna kategorija pribavljeni su iz osobnih listova gdje se ti podaci precizno evidentiraju.

Podaci vezani za postinstitucionalno razdoblje prikupljeni su od strane 50 centara za socijalni rad s područja čijih nadležnosti su bili svi ispitanici iz uzorka. Centrima su poslani upitnici postinsti-

Tablica 1. Značajnost diskriminativnih faktora

	Svojtvene vrijednosti	Postotak varijance	Kumulativno	Kanonička korelacija
Fac 1	.3749	75.24	75.24	.5222
Fac 2	.1234	24.76	100.00	.3314
	Wilksova Lambda	HI-kvadrat	Stupnjevi slobode	Značajnost
Fac 1	.647449	75.206	34	.0001
Fac 2	.890166	20.128	16	.2145

tucionalnog ponašanja sa zamolbom da ih ispune što točnijim podacima i nakon toga vrate pošiljatelju.

Rezultati istraživanja

Diskriminativnom analizom ispitanika lošeg, osrednjeg i dobrog ponašanja u ustanovi dobijena su dva teoretski moguća diskriminativna faktora.

Prvi diskriminativni faktor objašnjava tri četvrtine diskriminativne vrijednosti i značajan je na nivou rizika manjem od 1%. Drugi diskriminativni faktor nije značajan te se u daljnjoj analizi neće interpretirati.

Kako proizlazi iz podataka o diskriminativnim koeficijentima i korelacijama između varijabli i diskriminativnog faktora prezentiranim u tablici 2, strukturu diskriminativnog faktora čine slijedeća obilježja: niža stopa recidivizma (Recid), bolji radni status ispitanika (Zapos), manja učestalost skitnje (Skiće), veća duljina postinstitucionalnog razdoblja (Duraz), manja učestalost tučnjava (Tučnj), bolji odnosi u primarnoj sredini (Opsno), manja učestalost opijanja (Opija) i konzumiranja teških droga (Tešdr) te niža stopa osuđivanosti (Osudi). Veze između ostalih varijabli i prve diskriminativne funkcije manje su izražene. Dakle, tri subuzorka ispitanika najviše se razlikuju prema navedenoj konstelaciji varijabli, a očito je da ta konstelacija opisuje povoljno postinstitucionalno ponašanje. U diskriminaciji subuzoraka pojedinačno gledajući najviše sudjeluje varijabla postinstitucionalnog recidivizma što diskriminativnom faktoru daje posebnu težinu.

Tablica 2. standardizirani diskriminativni koeficijenti (C) i sklop (F) značajne diskriminativne funkcije

	C1	F1
Duraz	.47987	.52148
Smjot	.04049	-.07028
Skiće	.06272	.52225
Opija	.07528	.44448
Tučnj	.28509	.50816
Prepr	-.01373	.32259
Zapos	.15213	.62659
Recid	-.58179	-.67624
Osudi	.29109	-.39410
Vojsk	-.01570	.31912
Opsno	.13234	.45044
Marih	.11788	-.30997
Tešdr	-.25547	-.36474
Matpo	-.06815	-.24240
Nemat	.14495	.03739
Rodtr	-.18031	-.24240
Bratr	.07265	-.11807

Tablica 3. centriodi grupa

Grupa	F1
1	-1.28821
2	.00457
3	.83294

Da bismo vidjeli kako je koji od subuzoraka pozicioniran na diskriminativnoj funkciji, prikazujemo centroide grupa.

Vidimo da grupa 1, odnosno ispitanici najlošijeg ponašanja u ustanovi, imaju najlošiji rezultat i na diskriminativnoj funkciji, tj. iskazuju najlošije ponašanje u postinstitucionalnom razdoblju. Ispitanici osrednjeg ponašanja u ustanovi (grupa 2) imaju bolju poziciju na diskriminativnoj funkciji od ispitanika iz grupe 1, a slabiju od ispitanika iz grupe 3. Ispitanici iz grupe 3, tj. oni koji su iskazali najbolje ponašanje u ustanovi, imaju najbolju poziciju i na diskriminativnoj funkciji, tj. iskazuju najpovoljnije ponašanje i u postinstitucionalnom razdoblju.

Dakle, na temelju diskriminativne analize možemo zaključiti da se ispitanici koji se razlikuju prema kvaliteti, ili bismo možda mogli reći »resocijaliziranosti«, postinstitucionalnog ponašanja razlikuju i prema kvaliteti ponašanja iskazanog u institucionalnim uvjetima. Premda je ponašanje u ustanovi, gledajući s aspekta metode diskriminativne analize, kriterijska varijabla, sadržajno se ta veza ipak mora shvatiti tako da je povoljno ponašanje u ustanovi zapravo prediktor istog takvog ponašanja u postinstitucionalnom razdoblju. U tom smislu se hipoteza iznesena na kraju Uvoda ovog rada može smatrati potvrđenom. Ovakav nalaz mogao bi imati značajne implikacije za institucionalni tretman maloljetnih delinkvenata.

Diskusija

Premda je diskriminativnom analizom pokazano kako je povoljnije ponašanje u ustanovi praćeno povoljnijim postinstitucionalnim ponašanjem, na temelju ovog rezultata, na žalost, ne možemo donositi sigurne zaključke o kauzalnim odnosima između ovih pojava. Stvarna priroda odnosa

između ponašanja u ustanovi i postinstitucionalnog ponašanja, kao i ponašanja u ustanovi i primijenjenog tretmana, ostaje u neku ruku upitna.

Čini nam se da u tom smislu postoje tri moguća odnosa između institucionalnog i postinstitucionalnog ponašanja:

1. Povoljnije institucionalno ponašanje je samo korelat povoljnijeg postinstitucionalnog ponašanja. U ovom slučaju su uzroci kretanja i jedne i druge varijable locirani negdje drugdje (npr. u određenim osobinama ličnosti s kojima odgajanik dolazi u institucionalni tretman i koje ga disponiraju kako za povoljnije institucionalno tako i postinstitucionalno ponašanje ili npr. povoljnijim uvjetima u primarnoj sredini koji djeluju na isti način). Ovdje je povoljno ponašanje u ustanovi, tj. u krajnjoj liniji povoljan tijek tretmana (barem kako ga vide njegovi izvoditelji), neka vrsta posredujuće varijable između povoljnog postinstitucionalnog ponašanja i njegovih stvarnih uzroka, koji god to uzroci bili.

2. Povoljno ponašanje u ustanovi indikator je nekih procesa koji se zbivaju tijekom institucionalnog tretmana, a koji su dio uzročnog kompleksa povoljnog postinstitucionalnog ponašanja. Moguće je da je povoljno ponašanje u ustanovi odraz nekih promjena odgajanika (bilo uslijed utjecaja tretmana, bilo zbog nekih drugih, nesistematskih, utjecaja, npr. maturacije) koje u interakciji s drugim varijablama uzročnog kompleksa (npr. povoljnijim karakteristikama primarne sredine u koju se odgajanik vraća) usmjeravaju njegovo ponašanje u poželjnom smjeru i nakon odlaska iz ustanove.

3. Povoljno ponašanje u ustanovi indikator je nekih procesa koji se zbivaju tijekom boravka odgajanika u njoj, a koji su jedini uzrok povoljnijeg postinstitucionalnog ponašanja. Ovakav odnos značio bi da je upravo tretman (i/ili nesistematski utjecaji) primijenjen u ustanovi jedni uzrok povoljnog postinstitucionalnog ponašanja te povoljnog ponašanja u ustanovi koje mu je prethodilo. Ovaj odnos je ipak manje vjerojatan.

Kakve konzekvence ovakav rezultat može imati za praktičan rad s ovom populacijom? U ovom treba biti vrlo oprezan. Naime, zaključak koji bi se mogao izvući na temelju prezentiranih rezultata jest taj, da bi za postizanje povoljnog postinstitucionalnog ponašanja bilo oportuno konformirati

ponašanje tijekom institucionalnog tretmana zahtjevima ustanove, s obzirom da se povoljno ponašanje u ustanovi veže s povoljnim ponašanjem u postinstitucionalnom razdoblju. Nužan oprez kod ovog, inače logičnog, zaključka proističe iz kompleksnosti zahtjeva koje odgojne i penalne ustanove postavljaju pred svoje štićenike, a koji su obuhvaćeni i u ovom radu korištenom varijablom Prosječna kategorija. Ovi zahtjevi mogu se podijeliti u dvije skupine:

1. Zahtjevi koji proističu iz težnje ustanova za vlastitim urednim funkcioniranjem i kao takvi se najvjerojatnije mogu uočiti u svim totalnim ustanovama (zatvori, odgojni ali i drugi domovi, vojne postrojbe, psihijatrijske bolnice i sl.). Ovi su zahtjevi usmjereni na održavanje osobne higijene i higijene prostora, očuvanje inventara, kulturno ophođenje prema službenom osoblju, kulturno izražavanje, poslušnost i sl. a mogli bismo ih nazvati nazvati »institucionalizacijskim«. Oni bitno utječu na percepciju uspješnosti tretmana od strane službenog osoblja, a koja se, kako je navedeno u Uvodu, najčešće donosi upravo na temelju ponašanja tijekom boravka u ustanovi i odražava kroz varijablu Prosječna kategorija. Pitanje je da li su, i u kojoj mjeri, institucionalizacijski zahtjevi ustanova u funkciji resocijalizacije, tj. povoljnog postinstitucionalnog ponašanja.

2. Zahtjevi koje bismo mogli nazvati »resocijalizacijskim« u užem smislu. Ovi zahtjevi odnose se na pohađanje škole, izvršavanje radnih obveza ukoliko ih odgajnik ima, korektno ponašanje tijekom izlaza iz Zavoda, apstinenciju od konzumiranja psihoaktivnih sredstava, neizvršavanje kaznenih djela i sl. Za ove oblike ponašanja unaprijed se pretpostavlja da su oni barem korelat, ako ne i uzrok/dio uzročnog kompleksa povoljnog postinstitucionalnog ponašanja, te je njihovo postizanje ujedno i jezgra institucionalnog tretmana maloljetnih delinkvenata.

Vrlo je bitno pitanje kakav je odnos između ova dva aspekta poželjnog ponašanja tijekom institucionalnog tretmana. Da li oni pozitivno koreliraju ili se mogu kretati i u znatnijoj mjeri neovisno jedan o drugome? Ovo je važno zbog toga jer bi

nam takvi podaci mogli razjasniti koji su to oblici ponašanja koje bi u ustanovi trebalo postići institucionalnim tretmanom da bismo mogli očekivati i povoljnije postinstitucionalno ponašanje, a tretmanski postupci koji bi do takvih oblika ponašanja doveli mogli bi se smatrati najadekvatnijim i za postizanje povoljnog postinstitucionalnog ponašanja kao glavnog cilja institucionalnog tretmana. Naime, moguće je da se povoljno postinstitucionalno ponašanje veže u većoj mjeri samo za institucionalizacijske ili resocijalizacijske zahtjeve ustanove, ili podjednako za jedne i druge.

Imajući u vidu sve navedene dileme, ipak bismo sa sadašnje razine spoznaja o ovom problemu iznijeli slijedeću preporuku za praktičan rad. Kako većina ustanova (barem u našoj zemlji) koja se bavi ovom populacijom ima prema njoj slične temeljne zahtjeve, smatramo da neće biti pogrešno djelovati u pravcu usklađivanja ponašanja odgajnika s tim zahtjevima, kako u njihovom institucionalizacijskom, tako i u resocijalizacijskom vidu. Ova tvrdnja ipak se treba smatrati privremenom i provizornom zbog nedostatka podataka o međusobnom odnosu između dva aspekta povoljnog ponašanja tijekom institucionalnog tretmana, te odnosu svakog od tih aspekata zasebno prema postinstitucionalnom ponašanju. Preciznije određenje moglo bi se dati tek određivanjem povezanosti svakog navedenog oblika ponašanja u ustanovi pojedinačno s postinstitucionalnim ponašanjem.

Na koji način, tj. kojim tretmanskim postupcima postići spomenuto usklađivanje? Odgovor na ovo pitanje znatno nadmašuje okvir i cilj ovog istraživanja, jer se radi o jednom od najkompleksnijih pitanja institucionalnog tretmana, tj. pitanju metoda tretmana ili kako to kažu Bašić i Žižak (1992) pitanju »tretmanske tehnologije«. Ipak treba dati jednu izuzetno važnu napomenu vezanu za taj problem; pri odabiru tretmanskih postupaka usmjerenih ka ovom cilju treba striktno uvažavati sve deklaracije i konvencije koje se odnose na ovo područje, tj. postupati humano i znanstveno utemeljeno.

LITERATURA

- Bašić, J. i A. Žižak (1992): Programski aspekti tretmana djece i omladine s poremećajima u ponašanju. Biblioteka socijalna zaštita. Zagreb
- Bonta, J. & L.C. Motiuk (1992): Inmate classification. *Journal of Criminal Justice*, 20, 343-353
- Brinc, F.(1992): Usklađivanje državnog prava s međunarodnim pravom i penološkom praksom u izvršenju kazne zatvora. *Penološke teme* 1-2, 1-19
- Bujanović-Pastuović, R. i J. Bašić (1982): Povezanost efikasnosti resocijalizacije i zavodskog tretmana maloljetnika s poremećajima u ponašanju u SRH. *Defektologija* 18, 1-2, 145-153
- Glaser, D. (1970): Rad u zatvoru i kasnije zaposlenje (interni prijevod Fakulteta za defektologiju). U: Johnston, N., Savitz, L. i M. E. Wolfgang: *The Sociology of Punishment and Correction*. Second Edition. J. Wiley&Sons Inc., 800-828
- Monahan, J.(1989): Prediction of criminal behavior: Recent developments in research and policy in the United States. In: H. Wegener et al. (Eds.): *Criminal Behavior and the Justice System: Psychological Perspectives*. New York: Springer, 40-52
- Uzelac, S. (1995): Osnove socijalne edukologije mladih s poremećajima u socijalnom ponašanju. Sagena. Zagreb
- Zarevski, P. (1989): Modifikacija ponašanja u području kriminaliteta i penologije, *Penološke teme*, 3-4, 173-192
- Žakman-Ban, V. (1982): Povezanost osnovnog i usmjerenog obrazovanja s kriminalnim i prekršajnim aktivnostima maloljetnika nakon zavodskog tretmana. *Defektologija* 18, 1-2, 209-217

THE RELATIONSHIP BETWEEN INSTITUTIONAL AND POSTINSTITUTIONAL BEHAVIOR OF JUVENILE DELINQUENTS

ABSTRACT

This article describes the relationship between the institutional and the post-institutional behaviour of juvenile. Results of the discriminant analysis show that there is a connection between a more favourable behaviour in the institution and a more favourable behaviour outside the institutional. Some possible implications of such results for correctional practices are contemplated. From the level of applied methodology, it cannot be precisely established what the real nature of the relationship is between applied treatment and institutional behavior on one hand, and post-institutional behavior on the other. These results suggest it might be useful to coordinate correctional treatment to conform with the institutional behavior of the juvenile delinquents and the institutional rules. These rules can be divided as institutional and re-educational. At the same time, it is very important to respect all declarations and conventions related to this area.

Key words: Juvenile delinquency, institutional behavior, post-institutional behavior